

Asia: VN/1196/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lastensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta ja viittaa edelliseen, 25.3.2024 antamaansa lausuntoon (1) asiassa.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain voimassaoloa jatketaan 31.12.2026 asti. Lain sisältöön ei ehdoteta muutoksia.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto toistaa aiemman kantansa lakiin ja toteaa, että po. lain käyttöönotto vaarantaisi suojelua hakevien oikeudellisen aseman ja voisi johtaa pahimmillaan palautuskiellon rikkomiseen.

Koko lain valmistelun ajan ja sen voimaantulon jälkeenkin on keskusteltu siitä, miten voidaan osoittaa turvapaikanhakijoiden saapumisen Suomen itärajalle uhkaavan Suomen kansallista turvallisuutta. Suomi on selvinnyt asiallisesti satojen, jopa tuhansien turvapaikanhakijoiden tulosta itärajan kautta ja heidän hakemustensa käsittelystä. Tässä yhteydessä puhutaan määristä, jotka ovat edelleen häviävän pieniä verrattuna EU:n eteläisten rajojen kautta tulevien suojelua hakevien määrään. Lain esitöissä ja uudessa luonnosesityksessä esitetään uhkakuvia, joiden toteutumisen

realistisuutta lausunnonantajilla ei ole mitään mahdollisuutta arvioida, koska niihin pohjautuvat tiedot eivät ole julkisia. Itäraja on ollut koko ajan kiinni, joten tilanteet eivät ole aktualisoituneet.

Luonnoksessa todetaan, että oikeudellisessa viitekehyksessä ei ole tapahtunut muutoksia lain säätämisen jälkeen, ja että päinvastoin komissio on näyttänyt vihreää valoa jäsenvaltioille kansallisten toimien säätämiseksi hybridiuhkia vastaan, jotta ne voivat torjua muuttoliikkeen käyttämistä aseena. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) käsittelyssä on kuitenkin aiheeseen liittyviä tapauksia, joten tuomioistuimen ratkaisuja on tulossa. EIT:n käsitellessä Puolan, Latvian ja Liettuan toimia rajoillaan 12.2.2025 Suomi teki ns. väliintulon, jossa se pyysi tuomioistuinta ottamaan tulevista tulkinnoistaan huomioon välineellistetyn maahantulon. Samassa tilaisuudessa väliintulijana oli myös Euroopan Neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu Michael O’Flaherty, joka puolestaan rohkaisi tuomioistuinta tarjoamaan selkeää ohjausta siihen, että palautuskiellon velvoitteita kunnioitetaan poikkeuksetta (2).

Keskusliitto toistaa edellisen lausuntonsa ja pitää huolestuttavana, että Suomi on valmis rikkomaan tietoisesti kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan ja perustuslakiaan. Etenkin haavoittuvassa asemassa olevien tunnistaminen rajalla olisi tämän lain käyttöönoton yhteydessä vaikeaa, ellei mahdotonta. Maahanmuuttovirastolla on haasteellinen tehtävä jo nykyisellään normaalissa turvapaikkaprosessissa haavoittuvuuden tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Esimerkiksi alaikäisyyttä on haastavaa tunnistaa ulkonäön perusteella, mikä todetaan myös edellisen hallituksen esityksen (HE 54/2024 vp) vaikutusarvioissa. Epäselväksi jää myös, miten toimittaisiin lapsiperheiden kanssa; jos lapsen hakemus otettaisiin vastaan, miten arvioitaisiin tarve ottaa myös lapsen huoltajien hakemukset vastaan ja miten lapsen etua punnittaisiin tässä tilanteessa. Käsillä oleva laki ei tarjoaisi kaiken kaikkiaan riittäviä turvatakeita haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamisessa ja päästämässä turvapaikkaprosessiin, vaan se tarkoittaisi käytännössä ”takaisintyöntöä” (push back), jollei havaittaisi heti ulospäin näkyviä haavoittuvaisuuksia. Keskusliitto ei näe, että tämän lain toimeenpanossa olisi mahdollista ottaa huomioon lapsen etu ensisijaisena harkintaperusteena tai että perhe-elämän suoja tultaisiin ottamaan riittävästi arvioinnissa huomioon.

Viitteet:

1) Lausunto saatavilla: https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2024/03/20240325-LSKL-lausunto_HEluonnos_poikkeuslaki_valineellistetty_maahantulo.pdf

2) Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun puheenvuoro CommHR(2025)6: <https://rm.coe.int/oral-submission-at-the-hearing-of-the-grand-chamber-in-the-case-of-ra-/1680b431de>

Martiskainen Taina
Lastensuojelun Keskusliitto